

הפלסטינית ואנא מסרה הודעה כזאת. "ערפאת רחוק עכשיו", אמר. וכאילו ניסה לחשוב על הדברים בקול רם: "הוא עסוק בקרבות בטריפולי. אין לו זמן לדברים כאלה. חוץ מזה אני לא מאמין שהוא יעשה דבר כזה. אפילו אם הודיעו — השאלה מי הודיע ומי הרג? מי הרג את עיצאם סרטאווי?"

ואם הם אמרו, אז מה? אם שתי מכוניות יתנגשו בתל-אביב, ואש"ף יקח על עצמו את האחריות למעשה והייתי תובע כללי ברמאללה בימי השלטון הישראלי. מעולם אי אפשר להאשים איש, אפילו אם הודה, אלא אם כן יש הוכחות הקושרות אותו למעשה. זהו דבר כסיסי."

הוא כמעט כעס כשאמר דברים אלה. הוא בטוח שיש אנשים וגופים הרוצים להכפיש את שמו של אש"ף, כמו שנעשה כמיקרה ההתנקשות בשגריר שלמה ארגוב בלונדון, או ברצח עיצאם סרטאווי בפורטוגל. "בינתיים הישראלים חוקרים", אמר במריחות, ושילב פרטוזה על רגל חולה, "אולי הם ימצאו מי עשה את זה. גם את ההתנקשות בנו הם חוקרים כבר יותר משלוש שנים, ועדיין לא מצאו כלום."

עור ועצמות

ח'לף ישוב על הספה באחד החדרים בנייתו הגדול ביריחו. הוא היה לבוש אלגנטית, בחולצה בהירה, מיקטורן משוכך ועניבה. אך כשהמבט ירד למטה, אל רגליו, נעצר שם. המראה קצת מוזר ואינו מתאים לאלגנטיות הנקייה. לרגלו האחת גרב חום, ולשנייה לבן. מבט שני על התופעה מגלה כי הרגל בגרב החום אינה רגל, בעצם, אלא פרוטוזה, הנגמרת בזווית חדה ומלאכותית מעל לברך, ואילו הרגל השנייה, בגרב הלבן, היא הרגל הבריאה של ח'לף. אתר כך, כשהפשיל את המיכנסים וגילה את הרגל הבריאה, התגלה מחודר וזועה. מה שנשאר מן הרגל הוא עור ועצמות — פשוטו כמשמעו. רגל זו גורמת לו כאבים רבים, בעיקר בעונות הימער, ועליו עוד לעבור

כך שהסורים והישראלים עושים עכשיו יד אחת במצור על ערפאת ואנשיו בטריפולי — אלה מן היבשה, אלה מן הים. אין הוא חושש שמא יחוסל הקו המדיני של ערפאת. 85 אחוז מן האנשים שלנו בגדה הם מתונים, הסביר בביטחון, "וכולם בעד ערפאת. את תומכיהם של אברזאלה ואבר מוסא בשטחים הכבושים אפשר לספור על אצבעות יד אחת!"

כמו שיודעים פלסטינים מתונים אחרים, הוא יודע שלולא עזרתם של הסורים, לא היו אברזאלה ואברמוסא פורשים ויוצאים למלחמה, ומעשה זה כואב לו.

גבולות 1967

כ רגע תולה ח'לף, כמו אישים פלסטיניים אחרים, את תיקויותו בשיחות בין ערפאת ובין חוסיין. אם ישראל תחזיר לחוסיין את הגדה, אמר ח'לף, ותיקן את הגרב הכהה על הפרוטוזה הוורודה, אהיה הראשון שארקוד ברחובות רמאללה ויריחו! אחרי שישראל תצא, נסדר בעצמנו. בגבולות 1967! הוא אמר זאת בפירושו, בלי להתחבא מאחורי סיסמות דרמטיות, בלי לפחד. הוא ראה שהדברים נרשמים, והוא עומד מאחורי ריחם. הוא יודע שהישראלים אוהבים לומר שהעם הפלסטיני רוצה את כל ארץ-ישראל לעצמו. הוא מעיד על עצמו שהוא איש מתון, ומוכיח זאת בדברים ברורים. "מה יש לישראל לפחד מפני מדינה פלסטינית? היא תהיה ממילא מפורזת. אין לנו אשליה. אם הישראלים יחששו מפני התקפה, יכבשו אותה שוב בחמש דקות. אז מה הפחד?"

הוא בטוח שדברים אלה, הנאמרים כאן בארץ, הם הדברים שערפאת בעצמו אומר: "יהודים אוהבים שלום בישראל ובעולם חייבים לתמוך בערפאת, מכיוון שהוא תומך בהשגת שלום. צריך לשאוף לשלום ולשכנות טובה, ולכן צריך להפסיק להתנחל בארמות שלנו!"

הוא מאוכזב מאוד מן המדיניות של האמריקאים במרחב. "המשימה של האמריקאים היא להגן על השלום, אבל הם לא רוצים שלום. כששמיר וארנס הלכו לאמריקאים, הם לא ביקשו שלום — הם ביקשו כסף ונשק. עוברה היא, שכשהאמריקאים רצו משהו, הם השיגו אותו. ב-1956, בזמן כיבוש סיני ועזה, הצליח הנשיא אייזנהאור לכפות על הישראלים את פיגוי האיזורים הכבושים, ועכשיו האמריקאים שמים מיכשולים בדרך לשלום."

"הישראלים והפלסטינים צריכים לעבוד ביחד, והדרך היחידה היא דרך המיסדרון של ערפאת. כל זמן שיהיו התנחלויות, הפלסטינים ימשיכו להיאבק. נשק לא פותר שום בעייה. עד מתי נמשיך להרוג איש את אחיו?" שאל בעצב, אנחנו חייבים להגן על הילדים והנכדים שלנו כמה יהודים נהרגו עד עכשיו במלחמה בלבנון?"

מה נשאר?

אנחנו חייבים לשבת יחד ולי- להכיר איש ברעהו. זו הדרך היחידה. אחרת המלחמה לא תיגמר לעולם. כבר היו שש או שבע מילחמות — עד מתי? ישראל תילחם בסוריה, ואחרי-כך תילחם בירדן, ואחרי-כך תילחם בעיראק — ומה הלאה? "חייבים ללכת לאו"ם, כפלסטינים וכישראלים, לא דרך האמריקאים. היו פה חברי הקונגרס האמריקאי ושאלו אותי על תכנית-ירדן. אמרתי להם: בתוכנית הזאת יש שישה לאווים: לא

זכות החלטה לפלסטינים, לא החזרה ירושלים המיוחדת, לא נסיגה מלאה לא מדינה עצמאית לפלסטינים, לא פירוק ההתנחלויות, לא מנהיגות פלסטינית. אם זה המצב — מה נשאר? לכן טובה יותר, במיקרה זה המיטריה של האו"ם ולא שני האמריקאים. מכיוון שאלה הם מראש פריישראל. הם לא שקולים, ובמצב כזה אני, כפלסטיני, לא יכול לסמוך עליהם."

הדברים זרמו בשטף, ברור שהוא ישב וחשב על הדברים האלה טוב-טוב. אלה אינן סיסמות ספונטניות, שהוא זורק מן המותן. אלה הם דברים שעברו עיכול רדך ראש של איש הנמצא כבר 20 חודש בגלות.

שקט, מקסי!

אי יודע, הוא המשיך, "ישראל רי חוקה כדי לנצח את כל מדינות-ערב. אני לא מרמה את עצמי. אבל המנהיגות שלכם צריכה להכיר בפלסטינים ובזכויות שלהם. יותר קל לפתור את הבעייה הפלסטינית מאשר את הבלאגן בלבנון, לא מרשים לנו, לראשי הערים, להיפגש בינינו. כל אחד נמצא במעצר בעיר אחרת. או איפה הרמקורטיה?"

היהודים וערבים פגשו את יאסר ערפאת בג'נבה. כשחזרו לארץ עצרו את הערכים, אורחי ישראל — או איפה הרמקורטיה?"

אנחנו רוצים שדווקא היהודים הקיצוניים ישמעו אותנו, שידעו שאנחנו לא מעוניינים להשמיד את ישראל.

באים אלי אנשים ושואלים אותי: מה רוצה יאסר ערפאת? איך אני יכול לענות להם? אני לא פגשתי את ערפאת, אסור לי! אמרתי להם — תשאלו את ברנון קרייסקי ואת אורי אבנרי, הם יהודים טובים וחסר פגש את ערפאת, הם יודעים מה הוא רוצה. שאלו אותי: מרוע אתה לא נוסע לערפאת ואומר לו מה שאתה חושב? ענית: אסע, יאסר! אותי ברגע שאחזור.

אני יודע שאם יקרה עכשיו משהו לערפאת, אנחנו נאבד את הסיכוי לשלום לשנים רבות. אולי למאה שנה. הוא אש"ף ואש"ף זה ערפאת. והוא היחידי שיודע איך להשיג שלום והכנה עם הישראלים."

כשזוא גמר לדבר הוא קם, החליק את המיכנסים על הפרוטוזה, ויצא החוצה אל החצר. קשה להבחין שהאיש קיטע. הוא צעד החוצה אל הגינה.

הדרך היחידה היא לשבת יחד, אחרת המלחמה תימשך לעולמי! דבריו של ח'לף

כאוויר ריח משכר של שושנים אדומות וזרורות. הכל פורח מתחת לסוכת-גפנים, אשר עליה נושרים כשלבכת. שטיח חום-אדמדם מכסה את האדמה הפוריה.

בשעות הפנאי שלו — וכאלה יש לו רבות מאז הוגלה — מטפח כרים ח'לף את הגינה שסביב הבית. יש שם בוסתן שלם: ענבים, תמרים, פפיות, תפוחים, לימונים, אשכוליות וכל טוב. בחוץ נבא כלב-זאב והוא הפליט לעברו: "שקט, מקסי!" יש לו עוד שני כלבי-שמירה מאומנים. מאז ההתחלת נקשות, הוא נזהר.

נפרדנו ממנו ויצאנו אל העיר, שתושביה יושבים בבת-קפה ומעש- נים נרגילות. לאורן של קרני-שמש אחרונות של לפני-שיקוע.

ענת הרגוסטי

בגן השושנים של ביתו ביריחו מטפח ח'לף בוורדים האדומים. מאחוריו — מירפסת ביתו. הבית נבנה על-ידי אביו, שהוריש לו גם חווה חקלאית גדולה ביריחו.